

Omar Kajâm: Krilatice

(Po Fitzgeraldu)

1

Na noge! jutro vrglo v krog noči
je kamen, da že zvezdic roj beži:
poglej, od vzhoda lovec je ujel
sultanov stolp, ki v mreži mu leži.

2

Zaspan, ko zora sine pod obok,
iz šumne krčme čul sem glas globok:
»Pokonci, mili, čašo si nalij,
prej nego žitja ti usahne sok.«

3

Zarana vpili so ljudje tedaj:
»Odprite duri v krčmo na stežaj!
Le malo časa stati nam je tu.
Kdor proč hiti, ne pride več nazaj.«

4

Željé mladí nam novo leto spet,
globoko um je za samoto vnet,
kjer Mojzesa bela roka vsak je cvet
in Jezusov dih puhtí čez plodni svet.

5

Irám je šel, za njim pa rože vse,
Džemšídu čaš ne vidi več nihče;
no vendar loza še rodi rubin,
še zmeraj vrt ob vodi tu cvetè.

6

Zaprtilih ust je David, a z grivín
žgoli božanski slavec: »Vin, vin, vin,
r d e č i h vin!« da blede lice rož
izpreleteti hoče že karmin.

7

Nalij si kupo! Časa tič letí,
namenjena mu dolga proga ni.
Zatorej zimsko žalost in gorje
pomladi vrzi v ogenj ko smeti.

8

Čuj, danes se razvil je rožni vrt,
a drugi tam se ves osul je — strt:
ob letnem mesecu, ki cvetje da,
Džemšíd in Kajkobád odšla sta v smrt.

S Hajámom starim hodi v kraj miru,
 kaj mar ti Kajkobád in Kajkhosrú:
 naj Rustum le po svoje se ravná,
 naj Hatím Taj le veseljači tu.

10

Kjer malo slove suženj ko vladar,
 kjer pušče skope je zeleni dar,
 na mehko trato zlekni se z menoj,
 Mahmúdov prestol nama nič ni mar.

11

Prinesla hlebček kruha sva s seboj,
 steklenko vina zraven za napoj,
 sedaj na glas mi pesenco zapoj:
 pustinja v raj pretvori se takoj.

12

Z minljivo slavo srečo si sladiš?
 A ti po smrti rad bi v paradiž?
 Užij svoj dan, a drugo pusti v stran:
 glasovi godbe v dalji so — slepiž.

13

Ob naju roža de: »Moj cvet je smeh,
 ki žarko se ozira po ljudeh.
 Odpni pa moje mošnje svilni trak —
 in že pospe se nje zaklad po tleh.«

14

Posvetni up se često razdrobi,
 no včasih vendar nam uspe, dobi.
 Srebrí ko mladi sneg pustinjski prah
 za uro ali dve — pa se zgubi.

15

Ta grabil si preljubo je zlato,
 tem bolj ga trosil drugi je zato.
 Pretvoril ni noben se v zlato prst,
 ki miče tate, skrita pod zemljo.

16

Poglej ta hram: križišče karavan,
 vrsté se gosti tukaj noč in dan;
 ustavi v njem se sultan uro, dve,
 ko z bliščem drugi že prispeje vanj.

17

Na dvoru, kjer Džemšíd je pil in pel,
 baje sta zdaj za stražo lunj in lev.
 Bahrám, ta vneti lovec, trdo spi:
 nad njim čuj veprovih stopinj odmev.

18

Nikjer — si mislim — rože bolj ne rde
ko tam, kjer Cezar pal je krvavé.
Vsak hijacint, ki leho nam krasí,
tja nekđaj kanil z lepe je glavé.

19

Uživaš mili vonj zelí, prsti,
ki vzdolž potoka ljubko se vrsti.
Pozor, nalahno slôni, saj kdo ve
iz kakih — nekđaj nežnih — ust brsti.

20

Natoči v čašo, dragi, sladko pit,
da kes ko strah bodoči bo mi skrit.
Za jutri ne skrbim. Saj bom lahko
že z gostim mrakom in megló zavít.

21

Preneki naš najboljši mili brat,
ki vsak iz duše ga imel je rad,
izpil je parkrat krožo vpríčo nas
in tiho krenil v večni nepovrat.

22

Veselo smo zasedli prazni dom,
ki brat ga pušča nam naslednikom.
A glej, že nam je treba v hladni grob:
umakni se, še sam ne veš pred kom.

23

Le troši, kar ti je mogoče zdaj,
saj naglo neha se pozemski raj.
Ti prah — boš prah, pod prahom ležal boš
brez pitja in brez petja vekomaj.

24

Kdor trudi se za svoj današnji hram,
kdor onostranskim čuva se stezam,
mu vpije muezín raz mrki stolp:
»Bedaki, plače ni ne tu ne tam!«

25

Premnogi mož, pobožen kot učen,
obeh svetov razkladal je namen.
Besede njih so smešen pih in puh,
maši sedaj jim usta grez in glen.

26

S Hajámom pojdi, pusti modri kreg!
Gotov na svetu je le časa beg.
O čas hiti, vse drugo zgolj je laž:
ospe se krasno cvetje nam na vek.

27

Zavzeto srebal sem na mladi dan,
kaj žrec uči, kaj meni modrijan.
A vselej, kakor bil sem tja prišel,
skoz iste duri spet sem krenil stran.

28

Sejal sem jaz modrost enako tem
in negoval jo s trdom vedno vsem.
A kaj po težkem delu sem našel?
»Prišel ko voda sem, ko veter grem.«

29

Na tem vsemiru, sam ne veš z a k a j
in ne o d k o d , kot vodni kje solzaj,
nato pa ven, kot sapa preko step,
a k a m ? Kar vem, je: hočeš-nočeš-daj.

30

Prignani sem, a sam ne ve o d k o d ,
pregnani — k a m ? — kaj urno spet odtod.
Ah, žlahtne loze sok naj utopi
spomin na drzosti le-teh usod!

31

Vso Zemljo kot Saturna tron svetel
in kar je vmes, dodobra sem spoznal,
gredoč odmotal marsikje vozal —
namembe, smrti naše nisem znal.

32

Ključ enih vrat mi manjka dosihčas,
oči zastira tale gosti pas:
za hip o tebi gre in meni glas;
končano; kje si ti in kje sem jaz?

33

Zavpil sem tja, kjer zvezd nebroj žari:
»Katera luč otrokom zagori,
ko nam oko s temó se tu bori?«
— »Le slep neum!« nebo spregovori.

34

Nato do zob pomaknem ročke rob:
»Odkrij mi vso življenja tajno glob!«
Zaupno ustom usta šeleste:
»Kar pij, poprej ko v veke sne te grobl!«

Razočarani mladenič

V prediven krog sem se, moj Bog, izgubil!
Zašel v sveta veselo sem vrvenje,
z naslodo tonil v pisano življenje,
strmeč občudoval, kipenje vzljubil.

V samoto nikdar nisem se zabubil,
preveč je gnalo, žgalo poželenje.
Čeprav kedaj sem trčil na trpljenje,
vesoljno stvarstvo sem okoli snubil.

Nekoč gromovi v vesno zagrmijo
in južni piš obličju krinko sname:
izmozgane oči se vame zastrmijo.

Na mah minil je sladki čar omame...
Nad mano mirno zvezde spet čumijo.
Kaj trpel sem, vedo le orte same.

Romantica

Bom šla, bom šla,
na božjo pot bom šla.

K Mariji tjakaj na goró
srce me vabi premočnó.

Tam vinske vse so vprek goré,
a zdolaj ravno je poljé.

Tam setve, slémena domov
Marijin váruje blagoslov.

Bom šla, bom šla,
na božjo pot bom šla.

K Mariji tjakaj na goró
srce me vabi premočnó.

Vršacev, glej, visoki svet,
nad njim neba je svod razpet.

Snežnikov stene so oltar,
vsa ljudska srca so ji v dar.

Bom šla, bom šla,
na božjo pot bom šla.

K Mariji tjakaj na goró
srce me vabi že močnó.

V višavju Mati je domá,
tam ni več daleč do morjá.

Po morju daleč vodi pot,
poišče brate vsepovsod...

Bom šla, bom šla,
na božjo pot bom šla.

Če ne še zdaj,
pa k letu — slej ko prej.

Marij Skalan

Gradili v oblake...

Gradili v oblake
smo zlate gradove,
pošiljali želje
v daljave neznane,
na bele obale,
na sinje bregove,
a čas neizprosni
nam sekal je rane.

Gradovi so zlati
se v nič spremenili
in želje odšle so,
ko ptice v jeseni,
bregovi so v morij
se dna potopili,
zdaj zima prihaja
in dnevi ledeni.

Še malo, in bela
bo krila odeja,
kar nekdanj cvetelo
v bohotni je brsti,
pokrivala glave
srebrna bo preja,
odmirali bodo
nam upi po vrsti.

Prevedel Vitko Muzek

Vejica cvetja

(Fujivara no Hirotsugu)

Vzemi to vejico cvetočo! Iz vsakega lističa
nežnih cvetov ljubezen drhti,
ki se je v mojem srcu rodila.
O, ljubica moja, nikar se je ne boj!

O ljubezni

MOLIERE:

Res je, da do skrajnosti zaljubljen ljubimec ljubi ljubljeno bitje celo v njegovih napakah.

RONSARD:

... če hočeš biti zelo ljubljen, mordaš prav malo ljubiti, mnogo pa obstati in hliniti.

FT. REY:

V ljubezni je človek vedno bolj srečen po tem, česar ne ve, kakor po onem, kar ve.

BEAUMARCHAIS:

Pošteni moški ženske ljubijo; tisti, ki jih varajo, jih obožujejo.

REY:

V ljubezni se razumemo samo takrat, kadar si ne vemo ničesar povedati.

MUSSET:

Kako malo ljubi tisti, ki lahko pove, s kakšnimi besedami mu je njegova ljubica priznala svojo ljubezen!

NINON DE LENCLOS:

Resnično laskava priznanja niso tista, ki jih izpovemo, ampak tista, ki nam uidejo.

ANATOLE FRANCE:

Tisti, ki najbolj ljubijo, so najbolj boječi, potrebni so pomoči in vzpodbude.

JOURBERT:

Skrite vonjave in tajne ljubezni se izdajajo.

TRISTAN ET YSEULT:

Ampak kdo le more dolgo časa ohraniti svojo ljubezen v tajnosti?

PASCAL:

Naslada, da ljubimo, ne da bi si to upali povedati, je združena s trpljenjem, pa tudi s sladkostmi.

STENDHAL:

Zelo majhna stopnja upanja zadostuje, da lahko povzroči rojstvo ljubezni.

OSSE MATHIEU DE NOAILLES:

Eros z razprtimi rokami pravi:
»Jaz sem rob, konec in osrčje sveta.«

LA ROCHEFOUCAULD:

Tista ljubezen je čista in so ji odvzete primese naših drugih strasti, ki se skriva na dnu srca in za katero niti sami ne vemo.

PASCAL:

S tem, da govorimo o ljubezni, postanemo zaljubljeni. Nič ni tako neprisiljenega. To je človekova najbolj naravna strast.

STENDHAL:

Največja sreča, ki jo more dati ljubezen, je prvo rokovanje z žensko, ki jo ljubimo.

LA BRUYERE:

Dovolj je, da smo skupaj z ljudmi, ki jih ljubimo: sanjati, z njimi govoriti, z njimi ne govoriti, misliti nanje, misliti na najbolj nevažne stvari, toda vse v njihovi bližini, to nam je vseeno.

CORNEILLE:

Če ljubezen živi v upanju, tudi umre z njim. To je ogenj, ki ugasne, ker nima goriva.

LA ROCHEFOUCAULD:

Ljubezen prav tako kakor ogenj ne more obstojati brez neprestanega gibanja in neha živeti, brž ko neha upati in se bati.

COULANGHEON:

Najboljše v ljubezni je obstoj možnosti.

MARIVAUX:

Večna ljubezen je poetičen izraz, ki ga uporabljajo zaljubljeni; toda resnična je pri mnogih ženskah. Pri njih en ljubimec nadomesti drugega, in večnost v resnici obstoja, kajti zamenjan je samo predmet njihove ljubezni.

MUSSET:

V življenju so ljubezni, ki zmešajo glavo, čute, duha in srce; med vsemi pa je ena sama, ki ne zmede, ampak prodre v globino in ta umre edino le z bitjem, v katerem se je zakoreninila.

PASCAL:

Velike duše niso tiste, ki ljubijo najbolj pogosto; govorimo o silni ljubezni. Potrebna jim je povodenj strasti, da jih zamaje in napolni. Toda kadar začno ljubiti, ljubijo krepkeje ko druge.

PASCAL:

On ne ljubi več tiste osebe, ki jo je ljubil pred desetimi leti... Verjamem: ona ni več ista in tudi on ne. Bil je mlad in ona tudi; sedaj je čisto drugačna. Mogoče bi še ljubil, če bi bila takšna ko takrat.

ET. REY:

Ljubezen je kakor plamen, ki ugasne, brž ko se neha večati.

LA ROCHEFOUCAULD:

Odsotnost zmanjšuje povprečne strasti, a poveča velike, kakor ugasne veter svečo in razneti ogenj.

PASCAL:

Navezanost na isto misel utruja in uničuje človekovega duha.

Zato je zaradi trdnosti in trajanja ljubavne strasti treba včasih pozabiti, da ljubimo; s tem nikakor nisi bil nezvest, saj nisi ljubil koga drugega: na ta način samo nabereš novih moči, da globlje ljubiš.

STENDHAL:

V osrčju strasti naletimo na najbolj silne in najbolj nasprotujoče si trenutke, v katerih mislimo v hipu, da več ne ljubimo.

PASCAL:

Ljubezen nima let. Ona se vedno poraja.

STENDHAL:

Čim bolj močan je značaj, tem manj je podvržen nestanovitnosti.

(Code d'amour du XIIe s.):

Nova ljubezen prežene prejšnjo.

B. CONSTANT:

Strašna nesreča je ljubiti, a ne biti ljubljen; toda še večja nesreča je, biti ljubljen, a ne več ljubiti.

MONTESQUIEU:

Nesreča je, da nisi ljubljen, žalitev pa, da nisi več ljubljen.

LA BRUYERE:

Tisti, ki se ljubijo najpreje z najsilnejšo strastjo, pomagajo vsak s svoje strani, da se ljubezen kmalu manjša in končno, da se ne ljubijo več.

LA BRUYERE:

Hladnost in popuščanje v ljubezni imata svoje vzroke; v ljubezni ni drugega vzroka, da se ne ljubimo več, kakor da smo se preveč ljubil.

NAPOLEON:

V ljubezni je beg edina zmaga.

MARIVAUX:

Od vseh načinov, kako prenehati z ljubeznijo, je najbolj gotov tisti, da ji zadovoljimo.

MONTAIGNE:

Kakor hitro so ženske naše, nismo mi več njihovi.

ALFRED CAPUS:

Oženiti se z žensko, ki vas ljubi in ki jo ljubite, pomeni sprejeti z njo stavo, kdo bo prvi nehal ljubiti.

RICHARD O'MONROY:

Čutna ljubezen, ki jo preziramo, je morda edina reč v tem revnem življenju, katere smo lahko popolnoma gotovi.

R. DE GOURMONT:

Ljubezen je telesna, vsaka ljubezen ima čutno osnovo, kajti samo telo obstoja in duša je le iznajdba Sorbonne.

E. REY:

Vsaka ljubezen, tudi najčistejša, ima izvor v čutih. Mnogo bitij si pri tem seveda misli, da ljubi edinole s srcem. V glavnem namreč občutimo samo učinke ljubezni in se ne poglobimo v njene vzroke.

R. DE GOURMONT:

Ljubezen je celo v svojih javnih nastopih zasebno področje. Ima vse pravice, kajti nagon je nagon v pravem pomenu besede.

BALZAC:

Često se primeri, da posest ubija največje pesnitve hrepenenja, na čigar sanje ljubljeno bitje le redko odgovarja.

ET. REY:

Pri možu ljubezen večno niha med pozelem in odvratnostjo.

A. GIDE:

Ah! sem mislil, vse človeštvo se utruja med žejo po spanju in žejo po sladostiraju.

M. DONNAY:

Ah! kako lahko postane mož, ki je najspostljiveje zaljubljen v žensko, v nekaterih hipih žival.

H. BATAILLE:

Srce je dober občan, čuti ga vlečejo v ženitovanje.